

Sønderballe Tidende

22. oktober 2010

3. årgang, nr. 15

”Prøvesten” I.

En prøvesten er egentlig et middel, hvormed noget afprøves. Måske har ordet sin oprindelse i teglbrændingen – hvis vi altså lader os friste af de to led, prøve og sten - hvor prøvestenen således er prøven på, om brændingen er lykkedes.

Prøvesten er et almindeligt benyttet navn til gårde og huse mange steder i landet, indkøbscenter m.m. og sågar en flydedok er blevet navngivet ”Prøvesten”.

For at undgå den bekostelige og besværlige kølhaling af større sejlskibe (krænge det helt over på siden for at kunne vedligeholde skibsbunden) fandt man i 1600 – tallet på at etablere tørdokke eller flydedokke.

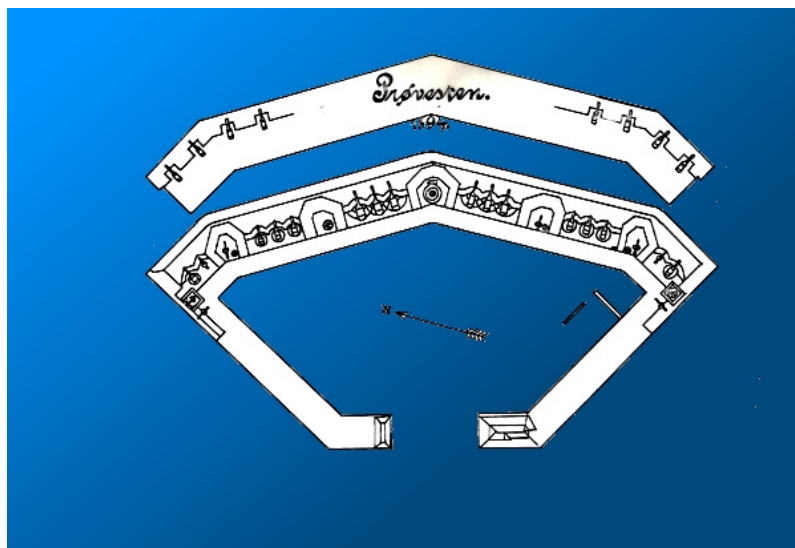
I 1713 bliver det besluttet at bygge et forsvarsbatteri øst for Amagers nordspids for dermed at holde fjendtlige fartøjer uden for beskydningsafstand af selve København samt at give flåden en retrætemulighed. Til det formål bliver den udtjente flydedok ”Prøvesten” sænket og ombygget til søbatteriet ”Prøvesten” med kanoner i to dæk.

Batteriet forfalder herefter indtil 1723 - 24, da der blev sænket yderligere tre skibe. I de følgende år bliver batteriet ødelagt under storme og isskruninger, og det bliver beordret sløjftet i 1736. Det skete imidlertid ikke, og fortet eksisterede med en vagt indtil 1767; - det var først helt væk i 1777.

I 1802 dukker ”Prøvesten” igen op på søkortet, da der sættes 3 linieskibe (en krigsskibstype) på grund lidt nord for det oprindelige fort. Efter krigen mod englænderne 1807 - 14 forfalder det og bliver i 1828 atter overladt til vejr og vind.

Det tredje ”Prøvesten”, der er vedtaget ved ”Lov om Søbefæstningen af 31. marts 1858”, er konstrueret som en egentlig kunstig ø af granitblokke ovenpå hvilke er opført en kasematbygning (skudsikkert rum for mandskab, skyts, ammunition m.m.) af beton. Det er sandsynligvis det første betonbyggeri, der her ser dagens lys i Danmark og måske verden. For selv om cement er en gammel opfindelse, som allerede de gamle romere kendte til, så begynder betonens moderne historie først i disse år.

Sønderballe Ejerlavs Beboerforening, Diernæsvej 192, 6100 Haderslev.

I 1922 bliver "Prøvesten" nedlagt som forsvarsværk, og overtages af Søværnet, der herefter omdanner det til opbevaring af olie og benzin. 11 år senere køber Københavns Havnevæsen fortet for at begynde de opfyldninger, som resulterer i dannelsen af benzinøen, "Prøvesten"; en ø fjernt fra København til opbevaring og omladning af søvejen importeret olie og benzin.

Efter oliekrisen i 1970'erne og udvinding af olie i Nordsøen bliver distributionen ændret radikalt, hvorfor der ikke længere er behov for benzinøens mange store tankanlæg.

"Prøvestenens" omskiftelige historie kan sammenfattes til "Fra flydedok, lineskibe, kunstig ø og betonfæstningsanlæg til benzinø, lagerplads for sten og grus, erhvervshavn og nu lystbådehavn"

"Prøvesten" II

Hvad har søfortet "Prøvesten" med Sønderballe at gøre. Ikke meget - bortset fra navnet og det maritime miljø.

Det efterfølgende baserer sig på Ingrid Flebbe Skovs slægtsforskning med titlen "De kom fra Angel" fra 2004. Heri indgår "Prøvesten", som var Ingrid Flebbe Skovs og hendes søsters ferieparadis med bedsteforældrene Margrethe og Jens Kjeldsen, men først skal ud på en længere rejse.

Det hele begynder, der hvor Flensborg Fjord mødes med Gelting Bugt. Her rager et næs ud i vandet. Næsset hedder Havenæs, og bag dette ligger landsbyen af samme navn.

Havenæs bestod før i tiden af 13 små kåd (husmandssted), senere 20. Jorden var ikke særlig god og ejendommene var ikke store, hvorfor kådnerne (husmændene) måtte have arbejde ved siden af i form af fiskeri, håndværk bl.a. skibsbyggeri eller andet.

Her bliver Asmus Petersen (nr. 4 ud af en søskendeflok på 5) født den 15. oktober 1808. I 1826 flytter familien Kaiser, bestående af skipperen Christian Kaiser, hustruen Maria Margaretha og 2 piger (får yderligere 2 piger), ind i ejendommen overfor Asmus Petersens fødehjem.

Mellem familien Kaiser og familien Petersen opstår der et godt nabo- og venskab, og man fornøjer sig bl.a. med ringridning.

Christian Kaiser ernærer sig ved at sejle laster fra nogle af de mange teglværker langs Flensborg Fjord, men i 1836 står Kaiser for bygningen af et jagtskib (mindre, enmastet sejlskib med bred agterende) i Havenæs. I 1839 sælger Christian Kaiser sin ejendom i Havenæs og flytter til Øster Skovkobbel ved Agtrup Strand på sydsiden af Kolding Fjord, hvor han opbygger sit eget kådnersted, kaldet "Bøgeskovgaard".

Ved tienderegistreringen 1. juli 1842 nævnes, foruden skipper Kaiser og hustru samt to døtre, også Asmus Petersen, som er flyttet med til Agtrup Strand. Årsagen hertil, viser det sig, er Kaisers næstældste datter Anna Hedvig Dorothea, som Asmus bliver gift med den 2. marts 1843. Et par måneder senere flytter familien Kaiser igen og bosætter sig denne gang i Genner. Det nygifte unge par følger med tillige med Asmus Petersens ældste bror Lorenz Petersen, der i 1840 ligeledes er flyttet fra Havenæs og til Agtrupskov.

De to brødre, der begge ernærer sig som skibstømrer, slår sig ned, ved det der i dag hedder Sønderballe Strand, hvor de køber hver deres hus af Hans Møller fra Sønderballe.

Her begynder Asmus Petersen at bygge skibe, sandsynligvis med hjælp fra sin broder og sin svigerfar Christian Kaiser. Det første skib navngives "Lykkens Prøve", og flere skibe følger efter.

I november 1862 køber Asmus Petersen noget jord og påstående husbygning (nu Gåsevig Strand Camping) af Jesper Bertelsen Friis i Sønderballe.

Her ved stranden med udsigt til Sdr. Vilstrup Strand, Halk Hoved, Fyn, Barsø og nordsiden af Sønderballe Hoved opretter Asmus Petersen i 1863 sit Skibs- og Bådebyggeri og lidt landbrug og kalder ejendommen "Prøvesten". Ejendommen ved Sønderballe Strand sælger Asmus Petersen til Niels Tækker i Sønderballe.

Anna Hedvig Dorothea Kaiser og Asmus Petersen får kun en søn, Hans Petersen, som oplæres i skibstømrerfaget. Hans Petersen derimod får 12 børn, der alle er født på ejendommen "Prøvesten".

I 1873 dør Anna Hedvig Dorothea Kaiser, kun 55 år gammel. Kisterne til familiens brug tømrer Asmus Petersen selv sammen; - han har også laver sin egen kiste, der står oppe på loftet, og når hans mange børnebørn laver for megen larm, og han skal have sin middagslur, går han op på loftet og lægger sig i sin kiste og får sin middagssøvn der.

Eftersom familien er blevet stor, bygger Asmus Petersen et rødstenshus til sig selv, der hvor vejen deler sig mod Gåsevig Strand Camping og mod Haderslev Kommunes Lejrskole.

Asmus Petersen er en holden mand, da han i januar 1881 overlader sin søn, Hans Petersen, sin ejendom. Denne forpligter sig til at videreføre ejendommen som hidtil, samt at sørge for sin fars alderdom.

4. februar 1892 dør den gamle skibsbygger, godt 83 år gammel, og bliver begravet på Hoptrup Kirkegård.

Hans Petersen og hans ældste søn Asmus Hansen Petersen, fortsætter med bådebyggeriet ved "Prøvestenen", som Asmus Hansen Petersen 7 år senere overtager. I den forbindelse flytter Hans Petersen ind i rødstenshuset.

Oppe i Elev sogn på Århuseggen går en ung mand rundt, Jens Marius Kjeldsen, som har lyst til at komme ud at se noget andet, så Jens Marius Kjeldsen rejser til Hoptrup sogn, hvor han den 1. november 1900 ifølge Melderegistret er tilmeldt hos N. Ravn i Kjestrup; - siden får han også plads hos Jørgen Clausen Assenholm i Djernæs. 1. maj 1904 er han tilmeldt i Sønderballe, hvor han samme år bliver gift med bådebygger Hans Petersens datter Margaretha Petersen.

I 1906 køber Margaretha Petersen og Jens Marius Kjeldsen rødstenshuset og lidt jord, som dog er for lidt til at ernære en familie, men år senere lykkedes det at erhverve resten af den ejendom, som den gamle bådebygger Asmus Petersen købte i 1863; - dog har hendes bror, Asmus Hansen Petersen, rådighed over stuehuset til "Prøvestenen".

Bygningerne, der før var bådebyggeri, bliver nu brugt til stald og lade.

Først omkring 1920 flytter Margaretha og Jens Marius Kjeldsen op i stuehuset til "Prøvestenen"; - rødstenshuset rives ned og materialerne solgt til bygmester Valdemar Andersen (Diernæsvej 202), som anvender materialerne til opførelsen af et hus på Hoptrup Hovedgade.

Margaretha og Jens Marius får 10 børn i deres ægteskab, så der er mange munde at mætte.

”Prøvesten” før 1907. Manden med gevær er angivelig en tysk toldkontrollør

Fra 1909 og til 1934 arbejder Jens Kjeldsen som fodermester hos Peter Schmidt (Gåsevig 2) i Sønderballe. Som årene går vokser det lille husmandssted til i alt 6 hektar jord, som Margaretha og børnene klarer at passe. Alt markarbejde bliver udført med en hest og nogle markredskaber eller ved håndkraft, ligesom malkningen af køerne foregår med hænderne.

Jens Kjeldsen opnår at blive medlem af Hoptrup sogneråd og af skolekommissionen ved Sønderballe skole

Og så er vi efter en længere ”snørklet vej” tilbage ved Ingrid Flebbe Skovs og hendes søsters ferieparadis med bedsteforældrene Margrethe (Margaretha) og Jens Kjeldsen samt onkel Marius.

Forlydender om af navnet ”Prøvesten” skulle antyde, at der har ligget et teglværk på kanten af Gåsevig, synes hermed ikke at holde stik.

I 1947 overtager Marius Kjeldsen (nr. 7 i søskendeflokken) ejendommen med sine forældre på aftægt. Han bliver gift med Ellen Kjær (Sønderballe Hoved 42) i 1948, og de får døtrene Laila og Åse.

Margaretha dør den 1. december 1956 på sin 78 års fødselsdag og Jens Marius Kjeldsen dør den 9. oktober 1962, 83 år gammel.

Ellen og Marius Kjeldsen forsøger at leve af deres lille husmandssted, men som tiderne ændrer sig, kan ejendommen ikke i længden give et fornuftigt afkast.

På samme tid får befolkningen mere fritid (3 ugers ferie i 1952 og i 1973 4 ugers ferie) og er begyndt at tage på ture for at se andre egne. Nogle ender deres biltur ude ved stranden ved Gåsevig og spørger, om de må campere hos Ella og Marius Kjeldsen, hvilket de får de lov til. Efterhånden kommer der flere og flere, så der knap nok er plads til køerne på marken, så de bliver solgt. Og sådan opstår ”Kjeldsens Camping”.

Der bliver bygget og sørget for, at vand og toiletforholdene er i orden.

Det gamle stuehus bliver revet ned i 1973, og der bliver bygget et nyt med tilhørende butik.

Nu er der travlhed, - meget at holde i orden, men med lidt frihed om vinteren. Men den 2. december 1977 dør Marius Kjeldsen pludseligt, og nu må Ellen Kjeldsen med hjælp fra datteren Åse føre campingpladsen videre.

I marts 1984 bliver campingpladsen solgt til Ellen og Erik Waldemar, der ændrer navnet til ”Gåsevig Camping”, Sønderballe.

De nuværende ejere Pia og Martin Bugslag overtager campingpladsen i september 2007.